

Μουσείο γύρω στά 1690 (χαρακτικό B. Picart)

«Τ' Ἀριστουργήματα μιλᾶνε μόνα τους»

Η έπιθιωση ξεπερασμένης αποψης πού άντιστρατεύεται τήν έκπαιδευτική πολιτική τῶν μουσείων

Μποροῦμε μέ βεβαιότητα νά πούμε: Τό άφιέρωμα τῆς «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ» έκφραζε όχι μόνο τήν αποψη τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά τό σχεδόν καθολικό αἴτημα τῆς ἐποχῆς γιά τά μουσεία. Καὶ τό αἴτημα αὐτό είναι: Τά μουσεία νά ἔχουν ἐκπαιδευτικό χαρακτήρα. Νά είναι, δηλαδή, ἔτσι δρα- νωμένα, ώστε ὁ ἐπισκέπτης τους ν' ἀποκτά τή γνωριμία τῆς θεματικῆς περιοχῆς πού ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενό τους κι ἀκόμη νά δέχεται ἐρεθίσματα πού θά τοῦ γεννήσουν τήν ἐπιθυμία νά ξανάρθει ἢ νά θελήσει και μέ ἄλλους τρόπους νά διευρύνει αὐτή τή γνωριμία. Αὐτό ἀπαιτεῖ τά ἔκθέματα νά παρουσιάζονται ἔτσι καὶ νά συνοδεύονται ἀπό τέτοιες συμπληρωματικές πληροφο- ρίες, ώστε νά μεταδίδουν γνώσεις καὶ νά θέτουν σέ κίνηση σειρά ἀπό νοητικές καὶ συναισθημα- τικές λειτουργίες, οἱ όποιες κάνουν διασκέδαση τήν ἐπίσκεψη στό μουσείο.

“Ολγα Γκράτζιου

Ἐπιμελήτρια στό Βυζαντινό Μουσείο

Τό αίτημα αύτό άποτελεῖ τήν άπάντηση στην παλιότερη καὶ ἀρκετά διδομένη αντίληψη διτί «τὰ ἀντικείμενα μιλῶν μόνα τους», μὲ τὴν ἐννοιαν διτί μιλῶν, μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν τους ποιότηταν καὶ τὶς αἰσθητικὲς τους ἄξεις. Αὐτή ἡ αντίληψη ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν ἐποχὴ ποὺ τὰ μουσεία ἦταν συλλογές ἀποκλειστικά ἔργων τέχνης. Ἐπιθισώε, δῶμα, ὃς τὶς ὥμερες μας μετὰ τὴν θεοφεία τῶν θεωρίων γιὰ τὸν αὐτόνομον καὶ ἀπόλυτον χαρακτῆρα τῆς ίδιας τῆς τέχνης. «Ἄν καὶ ἐποψὲ σήμερε να είναι ἡ κυριάρχη στὸν τοῦ τῶν ἀνθρώπων, κυριαρχεῖ ἀκόμη στὰ περισσότερα μουσεία μας, ποὺ είναι, ἔξαλλοι, καὶ στὴν πλειοψηφία τους μουσεία τέχνης: ἀρχαίας, βυζαντινῆς, λαϊκῆς, νεοελληνικῆς. Οἱ ὅπαδεις τῆς διατείνοντας διτὸν ὁ πάροια ἀφ' ἔαυτοῦ του «ψυχαγωγεῖ» (μετὰ τὴν θήκη σημασία τοῦ δρου), ἀντίθετα τὸ διδακτικὸν ἀπὸ τὴν μια κουράζει, ἀπὸ τὴν ἀλλή καπηκή, δηλαδὴ προπαγανδίζει καὶ ἐπιβάλλει μιὰν ἀποψην, μιὰ ἰδεολογία, χωρὶς ὃ ἐπισκέπτης νά μπορεῖ νά ἀμύνθει — διαδικασία ποὺ ἐπομένων ἐπειμαίνεται στὴν ἐλευθερία θεώρησης τοῦ θεατῆ καὶ ἐπιπλέον καταστρέφει τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυση, τὴ μόνη ποὺ μπορεῖ νά προσφέρει σύναστική καλλιέργεια. Ἔται, τὸ νά μπονε σὲ λειτουργία οἱ νοντικές διεργασίες τοῦ ἐπισκέπτη είναι μάλλον ἀνεπιθύμητο, ἐνώ ἡ «δελεύθερη θεώρηση» τοῦ καλλιτεχνήματος ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ θεατῆ θεωρεῖται διτὸν προσδοκούζεται ἀπὸ συγκεκριμένες ιστορικές καὶ κοινωνικές ουνθήκες — ἀπὸ προσλαμβάνουσες παραστάσεις καὶ προϋπάρχουσες γνώσεις, πού, δέδασι, είναι διαφορετικές γιὰ τὶς διάφορες ὄμαδες ἐπισκεπτῶν.

«Ἀν αφήσουμε, λοιπόν, τὰ ἀντικείμενα, ἀκόμη καὶ τὰ ἀριστουργήματα, νά μιλήσουν μόνα τους, είναι κάπι παραπάνω ἀπὸ θέβαδο ποὺ δύα πούνε στὸ θεατῆ αὐτό ποὺ ἡδη ἔρει ἡ νομίζει διτὶ ἔρει καὶ πώς τὶς περισσότερες φορές θά τὸν «κοιτάζουν» αἰνιγματικά χωρὶς να τοῦ ἀποκαλύψουν καὶ πολλὰ ἀπὸ τὴν οὐσία καὶ τὴν ιστορία τους. Ἐχει ἡδη παρατηρηθεῖ: «Ὅποιος ἀπογυμνώνει τὰ ἀντικείμενα ἐνώς μουσείου απὸ τὴν ιστορικότα τους, τὰ κάνει νά λειτουργοῦν σύμφωνα μετὰ δικῆ του, ὑποκειμενική, ἐρμηνευτική αὐθύνεται». «Η παρουσίαση τοῦ ἔκθεμάτος μέσα στὰ ιστορικὰ πλαίσια ἀναφορᾶς του, ἡ πληροφόρηση του θεατῆ γιὰ τους κατασκευαστές καὶ τοὺς πρώτους χρήστες του, γιὰ τὴ σημασία ποὺ είχε γι' αὐτούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ σημασία ποὺ πήρε

στὶς ἐποχές πού ἀκολούθησαν, ἡ ἀνοιότητα καὶ οἱ διαφορές του μὲ ἀνάλογα ἀντικείμενα τῆς ίδιας ἐποχῆς ἡ μιὰς τελείων διαφορετικῆς ἔχογύν στὸ θεατή τὸ ίδιο τὸ ἀντικείμενο, τόν θούμον νά καταλάβει τὴν ἐποχὴ του καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση τὴν ιστορία τοῦ ἀνθρώπου γένους καὶ τοῦ πολιτισμού του.

Αὐτό είναι ἡδη μιὰ ἀποψη γιὰ τὴν ιστορικότητα. Κι ἂν ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ ἄλλες, ὀπωδόποτε θεώρησην ἐνός, ἀπό τὸν ἀνθρώπο κατασκευασμένου, ἀντικειμένου ὡς καλλιτεχνήματος καὶ μόνα καὶ ἡ παράστηση του στὸ μουσεῖο διπλά σὲ ἄλλα συγγενικά, ώστε νά δειχνεται ἡ ἔξελιξη τῶν καλλιτεχνικῶν μορφῶν, φανερώνει ἡ μέρος τῆς ἀλήθειας, κρύβοντας συγχρόνως ἔνα ἀλλό, πού συχνά είναι σημαντικότερο γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ ίδιου τοῦ ἀντικειμένου. Μιὰ τέτοια παρουσίαση μεταδίνει ὅχι ἀπλῶς ἐλληπτή γνώση, ἀλλὰ κυρίως ψευδή. Καὶ νά εντα παράδειγμα: «Ἄν σ' ἔνα μουσείο μεσαίωνικης τέχνης ἡ παρουσίαση τῶν ἔργων γίνεται ἀποκλειστικά μὲ καλλιτεχνικά κριτήρια, κατὰ τὴν ποιότητα τους καὶ τὴ χρονολογία τους, ώστε νά φαίνεται ἡ πορεία τῶν «στίλων» καὶ μὲ στόχο νά ἀπλάσει αἰσθητικά τὰ καλλιτεχνήματα ὃ ἐπισκέπτης, συμβαίνει ἡ ἀκόλουθη παραβίαση τῆς ιστορίας. Ο ἐπισκέπτης ἀποτιλμάνεται τὰ ἔκθεματα ἀποκλειστικά ὡς καλλιτεχνήματα, θαυμάζει τὴν τέχνη τους καὶ τὰ βλέπει ὡς φορεῖς αἰσθητικά τὰ ἔκθεματα ὃ ἐπισκέπτης, συμβαίνει ἡ ἀκόλουθη παραβίαση τῆς ιστορίας. Ο ἐπισκέπτης ἀποτιλμάνεται τὰ ἔκθεματα ἀποκλειστικά ὡς καλλιτεχνήματα, θαυμάζει τὴν τέχνη τους καὶ τὰ βλέπει ὡς φορεῖς αἰσθητικά τὰ ἔκθεματα τῆς ἐποχῆς, είτε μὲ τοὺς μηχανισμοὺς γιὰ τὴν διάσητη ἐξουσίας. Η προπτάση γιὰ καλύτερη ποιοτικὴ κατασκευὴ τους σχετίζονται μὲ τὴν ἐπιθυμία νά ἐπεκτηρίζονται εἰταὶ ἡ πρακτικὴ ἀνάγκη σχετίζονται μὲ τὴν ιδιωτική τους ζωὴ είτε μὲ λατρευτικὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς, είτε μὲ τοὺς μηχανισμοὺς γιὰ τὴν διάσητη ἐξουσίας. Η προπτάση γιὰ καλύτερη ποιοτικὴ κατασκευὴ τους σχετίζονται μὲ τὴν ἐπιθυμία νά ἐπεκτηρίζονται εἰταὶ ἡ πρακτικὴ ἀνάγκη ἀποτελεσματικότητα. Αὐτή ἡ ιδιότητα τῶν ἀντικειμένων, ἡ συγκεκριμένη χρήση καὶ σημασία τους στὴν ἐποχὴ τῆς δημιουργίας τους, ἔξαφανίζεται στὴν ἐκθέση ποὺ παρουσιάζει τὸ υλικό της μόνο μὲ αἰσθητικά κριτήρια. Συγχρόνως δίνεται στὰ μεσαίωνικά ἔργα ιδιότητα πού δύνεται στὴν ἐποχὴ τους, ποὺ τὴν ἀπέκτησαν στὶς ὥμερες μας: Τούς ἐπιβάλλεται ὡς χαρακτήρας τοῦ ἔργου τέχνης, μὲ τὴν ἐννοιαν ποὺ πήρε ὁ δρος σὲ ἐποχές πού ἀκολούθησαν, κυρίως ἀπό τὴν Ἀναγέννηση καὶ μετά, καὶ πιο ὀλοκληρωμένα μόδις

Η μεγάλη γαλαρία τοῦ Λούμπρου ύρων στά 1699 (χαρακτικό

τὸν περασμένον αἰώνα. Ἰσχύει, λοιπόν, διτὶ ἡ μισή ἀλήθεια ισούται μὲ ἐνώ ψέμα.

‘Οστόσο τὸ ν' ἀποδεχτούμε τὸ αἴτημα γιὰ «όλοκληρη τὴν ἀλήθεια», γιὰ τὴν παρουσίαση τῶν ἀντικειμένων ἐνός μουσείου μέσα στὴν ιστορικότητά τους, δεῖ λύνει τὸ πρόβλημα, ἀνοιγει τὸν ίσα νέα προβλήματα, πρακτικά καὶ θεωρητικά. Συζητεῖται πολὺ ἀπό τοὺς ύποστηρικτές τῶν μουσείων ὡς τόπων μάθησης καὶ ὅχι ὡς τόπων λατρείας τῆς τέχνης τὸ πῶς είναι δυνατό νά ἐπιτευχθεῖ τὸ ἔκπαιδευτικό ἀποτέλεσμα. Προτείνονται ποικίλοι τρόποι ἐκθέσης, ποιο προσελκύουν τὸν ἐπισκέπτη νά παρατηρήσει, νά κατανοήσει, νά μάθει. Η θεωρητική αυτήτη ἀφορά τὸ κατά πόσο ἡ μετάδοση καὶ μόνο πληροφοριών ἀρκεῖ, ἡ πώς γιά νά δημιουργηθεῖ γνώση, πρέπει μάλλον οἱ πληροφορίες νά δραγανώνονται σύμφωνα μὲ καποια συνολική ἀντίληψη γιὰ τὴν

B. Picart

περιοχή τού ἐπιστητοῦ πού ἀποτελεῖ τό θέμα τοῦ μουσείου, ἀλλά καὶ σύμφωνα με θεωρίᾳ γιά τό ρόλο καὶ τό χαρακτήρα τού ίδιου τοῦ ουσείου ὡς ὄργανισμού καὶ γιά τὴν ἐννοια τῆς παιδείας γενικά.

Ὑπάρχει, θέσαια, κάτι πού, μέ δηλη αὐτή τή συζήτηση, δὲν πρέπει νά ξε-
χνιέται: Ἐκπαιδευτικό δή οχι, τό μου-
σειο δέχει «ἔξ ορισμοῦ» καὶ ἀπό τὴν
ἱστορία του πάντοτε πρώτα καθήκον
νά διατηρεῖ, νά συντηρεῖ, νά συλλέ-
γει καὶ νά μελετᾶ τά ἀντικείμενα τῆς
περιοχής του καὶ γιά νά είναι σε θέ-
ση νά ἀνταποκρίνεται σ' αὐτό τό κα-
θήκον του, νά παρακολουθεῖ, φυσικά,
τή διειθή έρευνα σε διλούς αὐτούς
τούς τομεῖς. Αύτού προύποθετεί δητί
πίσω από τίς προθήκες καὶ τίς αιθου-
σες ἐκθέσεων ὀδόκληρος ὄργαν-
ισμός ἐργάζεται σε πολλά ἐπίπεδα γιά
τούς στόχους τοῦ μουσείου. Η θεά-
ρηση πού έχει τώρα τό μουσείο γιά τό
ίδιο τό ἀντικείμενο του καὶ γιά τὸν

κοινωνικό τού ρόλο είναι πού καθορί-
ζει καὶ τὴν πολιτική του στά διάφορα
ἐπίπεδα τῆς δραστηριότητάς του.

Ἀν ἡ πολιτική του είναι ἐκπαιδευτι-
κή, στόν ἐκπαιδευτικό του στόχῳ
προσαρμόζονται τά προγράμματα ἐργα-
σίας του σέ δλα αὐτά τά ἐπίπεδα.
Φυσικά, πρώτα πρώτα συντηρεῖ ἀνε-
ξιρέτως δλα τά ἀντικείμενα τοῦ
μουσείου καὶ μελετάει τρόπους πού
ἐμποδίζουν τή φυσική φθορά τοῦ
χρόνου. Ἀπό κεὶ καὶ πέρα, δημως, πρέ-
πει νά μελετεῖ ἀπό κάθε ἀποψή τή
θεματική του περιοχή, παρακολου-
θώντας καὶ τὴν ἔρευνα πού γίνεται
ἀλλού πάνω στὴν περιοχή αὐτή καὶ
να προσπαθεῖ να πλουτίσει συνεχῶς
τή συνολική θεώρησή του γιά αὐτήν,
ώστε νά διαθέτει δλο καὶ μεγαλύτερο
ἀπόθεμα γνώσεων γιά νά τις μεταδί-
δει. Έρευνα κατόπιν καὶ πειραματίζεται
πάνω στίς μεθόδους μέ τις ὅποιες
οι γνώσεις αὐτές θά μεταδοθούν μέ
τα ἐκθέματα καὶ πρός οφελός τους,

δηλαδή ἔτοι ὥστε αὐτά τά ίδια νά γί-
νονται δσο τό δυνατόν περισσότερο
κατανοητά καὶ προσιτά στόν ἐπισκέ-
πτη. Αύτός δ προβληματισμός δηγεῖ
στήν ἀνάγκη νά διοργανώνονται,
ἐκτός ἀπό τη μόνιμη ἐκθεση, περιοδι-
κές ἐκθέσεις μέ ειδικά θέματα: «Ομά-
δες ἀντικείμενων, μά περιορισμένη
ἐποχή, ἔνα συγκεκριμένο ἔργο καὶ ἡ
ἱστορία του ἢ οι διαφορετικές ἐρμη-
νείεσ του, οι τεχνικές κατασκευής
μιᾶς κατηγορίας ἀντικείμενων, ἔνα
πρόσφατο συμπέρασμα τῆς ἐπιστή-
μης κ.ά.π. Οι ἐκθέσεις αὐτές ἀπό τή
μιᾶ συμπληρώνουν τίς γνώσεις πού
παρέχει μόνιμη ἐκθεση, ἀπό την ἀλ-
λη ἀποτελούν τῶν ἀπαραίτητο χώρο
πειραματισμού γιά την ἐφαρμογή με-
θόδων μετάδοσης τῆς γνώσης ἢ ἐκ-
παιδευτικῶν προγραμμάτων, πού,
ἀφού δοκιμαστούν σε μικρότερο χώ-
ρο, μπορεῖ νά υιοθετηθούν δή οχι γιά
τη μόνιμη ἐκθεση τοῦ μουσείου. Μέ
την προετοιμασία αὐτών τῶν ἐκθ-

σεων δημιουργείται ή όσο τό δυνατόν καλύτερη γνώση του έπιμερους άντικειμένου και άποχτιέται πολύτιμη έμπειρια για τους τρόπους με τους οποίους η γνώση μπορεί νά μεταδοθεί και άντιστοιχα νά φαρμογεί από τόν έπισκεπτή. Στις άναγκες αυτής τής ίδιας έκπαιδευτικής πολιτικής προσαρμόζονται τότε και τό έκδοτικό πρόγραμμα τού μουσείου και ή επιλογή των έργων που άγοράζει, και κυρίως ή στελέχωση του, άλλα και τό ώραριο λειτουργίας του. Είναι έπομπες πλάνη νά νομίζουμε ότι διανή πολιτική ένός μουσείου είναι έκπαιδευτική, τότε πέφτει σε δεύτερη μοίρα τό έρευντικό και έπιστημονικό του έργο. Ισα ίσα ή άποφαση για μετάσηση γνώσης, δηλαδή σε τελευταία άναλυση ή παρουσίαση τής ιστορικότητας τών έκθεμάτων, δημιουργεί τήν ύποχρέωση για δύο και έντατοκότερη, άλλα και πλατύτερη έρευνας τών ίδιων τών άντικειμένων τού μουσείου και τής έποχης τους. "Αν λογαριάσεις κανείς τη μελέτη και τούς πειραματισμούς που πάπιανται γιά νά γίνεις κατορθώτο νά μεταδίνονται οι γνώσεις με έπιχειρήματα και έξηγήσεις και άλι μάτηρικά μέ αποφθέγματα, βλέπουμε ότι τό μουσείο μέ έκπαιδευτική πολιτική είναι τό απαιτητικό μουσείο. Απαιτητικό σε όργάνωση, σε έργασια, σε στελέχωση. Μπορεί νά γίνει, σε άντλαμψα, πολύ γοητευτικό μουσείο, μέ πολλούς και τακτικούς έπισκεπτες. Κι αυτό νομίζουμε πώς είναι ο στόχος τού κάθε μουσείου.

"Ας γρίζουμε για λιγό στήν άποψη τό «άριστουργήματα μιλάνε μόνα τους». "Αν πράγματι συμβαίνει αύτό, τότε τό μουσείο χρειάζεται νά «μιλάει» λίγο. Έκθεσες είναι άπαραίτητες δύον άποκαλύπτονται κανονία δρίστουργήματα. Γενικότερη έρευνα γιά τήν έποχη τών δρίστουργημάτων δέν είναι άναγκαιο νά άντηκει στούς άμεσους στόχους τού μουσείου. Οι ειδικότητες τού προσωπικού μπορεί νά είναι πολύ λιγύτερες από δύτι στήν προηγούμενη περίπτωση, πού διανος ρυθμός τών έκδοσεων και μέ κύριο μέλημα τήν δύο τό διανατόν πιστότερη φωτογραφική άποδοση τού έργου τέχνης. Εται τά μουσεία πού άκολουθον αυτή τήν άρχη χρειάζεται νά δουλεύουν λιγύτερο έντατικά, ένω ή έπιστημονικά έρευνα δέν είναι άπαραίτηπη προϋπόθεση γιά τή λειτουργία τους ως μουσείων. Αύτο, θέβαια, δέ είναι ο κύριος λόγος που πολλά άπο τά μουσεία μας όργανώνονται άκομη σημερα με βάση αυτή τήν άρ-

χή. Οι λόγοι είναι περισσότερο πολύπλοκοι και συνδέονται από τή μά μεριά μέ τή δυσακμψία τής έποιτεύουσας 'Αρχής, πού για τήν πλειοψηφία των μουσείων είναι ή 'Αρχαιολογική 'Υπηρεσία, από τήν άλλη μέ τό συντηρητισμό πού έμφανιζεται ώς προσήλωση στην 'χρυσή έποχή' της ίδρυσης τών μουσείων και ώς ίδεολογική προσκόλληση σε ξεπερασμένον αισθητισμό.

Τούς παράγοντες αύτούς δέ θά μπορούσε νά τούς άνατρεφει ή πολιτική έπενδυσης για τά μουσεία περίπου από τό 1960 και μετά, άφου στόχο είχε τήν ίδρυση και τόν έμπλουτισμό τών μουσείων ώς πόλων για τήν προσέλκυση τουριστών. Γιατί είναι, θέβαια, εύνόητο ότι ή έκπαιδευτική πολιτική μουσείων άποτεύθυνεται κυρίως στόν έγχωριο πληθυσμό. Συνεπίκουρος στήν κατάσταση που δημιουργήσουν αύτες κι άλλες άκομη αιτίες είναι και οι άντικειμενικές δυσκολίες πού έχει ή όργάνωση ένος μουσείου μέ έκπαιδευτική πολιτική. Μέσα στό κλίμα αύτού είναι φυσικό, λοιπόν, νά έπιθιώνει, συχνά λανθάνουσα, ή άποψη δτο «τό άριστουργήματα μιλάνε μόνα τους».

'Η καθιέρωση νά μπαίνουν χωρις εισιτήριο στά μουσεία δλοι οι 'Ελληνες πολίτες είναι μέτρο που δείχνεις άσφαλως τήν έπιμυμία τής 'Εξουσίας νά φέρει τόν κόσμο πού κοντά στά μουσεία, είναι, δμως, καταδικασμένη νά άποτεύχει, άν δέ συνδευτεί και άπο άλλα μέτρα — από τό προστο και στούς έργασμένους ώραρι λειτουργίας (είναι γνωστό ότι ή είσοδος στά μουσεία της Κυριακές ήταν έλευθερη από παλιά) ώς τήν έκπαιδευτική όργάνωση τών ίδιων τών μουσείων.

'Η ίδρυση δεκάδων λαογραφικών συλλογών και τοπικών μουσείων, πού θέλουμε τά τελευταία χρόνια, δείχνεις έπιτόσ τό ένδιαφέρον πλατινών στρωμάτων τού πληθυσμού για τή ίδρυμα «μουσείο», άλλα και για τή διάσωση μαρτυριών τού συνήθως πιο πρόσφατον παρελθόντος. Σύμφωνα μέ δια έκθεση πού πάνω, τέτοιες προστάθειες είναι σχεδόν άδύνατο νά προσφέρουν ίδρυμα πού θά λειτουργήσουν ώς πραγματικά έκπαιδευτικά μουσεία, άφου τούς λείπει κάθε άποδημή γι' αύτο. Χρησιμέυουν, ώστοσο, ώς έκστρατείες για τή διάσωση πολύτιμου υλικού και, έπειτα δηπρίζονται στήν έργασια και στό ζήλο έρσαστεχνών και μεγάλου άριθμου πολιτών, μπορεί νά ποταπέλεσουν σχολείο γιά τούς ίδιους από τήν πλευρά αύτή: Τής αυτοργάνωσης, τής συνεργασίας με τήν Τοπική Αυτο-

διοίκηση, τής κινητοποίησης γιά τή διάσωση τής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Και τά δύο αιτά γεγονότα δείχνουν ότι ώριμασαν πραγματικά οι συνθήκες για νά γίνει πράξη τό αίτημα γιά τήν έκπαιδευτική πολιτική τών μουσείων.

Σημειώσεις: 1. D. Hoffmann, «Lasst Objekte sprechen!» Bemerkungen zu einem verhangnißvollen Irrtum, στό τόμο E. Spickernagel - B. Walde, Das Museum, Lernort contra Museumental, Giessen 1979, σελ. 101.

2. «Όπως χαρακτηριστικά έγινε ή διάκριση στό τίτλο τού θειλιού τής προηγούμενης σημείωσης.

«Masterpieces Speak for Themselves!» The Survival of an Old-fashioned View that Opposes the Educational Policy of Museums

O. Gratiou

It is a general request of our time that Museums must obtain an educational character. To be, that is, so organized that their visitors can become well acquainted with their genre and exhibits; and receive in addition such stimulations as to revisit the Museum or to wish to broaden his first acquaintance by various means.

This approach is an answer to the older view that «the objects of art speak for themselves», through, that is, their artistic quality and aesthetic value. The followers of this older belief argue that the beautiful has an innate educational quality, while any educational effort not only causes fatigue but is also illiberal: it imposes a certain view, an ideology and consequently, prevents the free experiencing of the work of art.

Thus, however, they neglect the fact that the degree of experiencing is conditioned both by the visitor's perceiving ability and his knowledge so far obtained, by factors that is, different for each category of visitors. Therefore, if we let the works of art, even the masterpieces, to speak for themselves it is certain that they will hardly say a few things to the visitor. On the contrary, the visitor will gain knowledge if the exhibits will be presented in their historic setting, if information is given on their makers and users, on their initial meanings and functions and on those attributed to them in later periods. For this achievement hard and demanding work is needed both in organizing an exhibition and in advancing scientific research. However, the result, a Museum with many and regular visitors, is more than worthwhile.